

Co zůstalo skryto ve stínu Slunečnic?

Tisková zpráva JDI, z. s. ke kauze velkokapacitní sociální pobytové služby „Slunečnice“ v Ostravě.

Je přesvědčivě dokázáno, že riziko porušování práv a důstojnosti lidí shromažďovaných ve velkokapacitních pobytových zařízeních sociálních služeb je extrémně vysoké. Přesto v naší zemi počty i kapacity těchto zařízení rostou. Reportáže Televize Seznam ukázaly jen povrch systémového problému, který Česká republika a její sociální služby mají.

Odborná společnost JDI z. s. upozorňuje, že zásadní příčinou špatného zacházení s klienty v pobytových zařízeních je velikost a provoz institucí.

Evropský a světový kontext

Kauzy, odhalující nedůstojné chování ke klientům a jejich týrání za zdmi velkokapacitních ústavů (pro seniory, sirotky, lidi s postižením a s duševním onemocněním) vedly před 30 lety k rozsáhlým změnám v sociálních službách a ve způsobu pomoci znevýhodněným a slabým lidem. Začala výrazná podpora místních služeb terénních (např. osobní asistence) a ambulantních (např. denní stacionáře) a transformace „ústavů“ - velkokapacitních pobytových zařízení, v kterých individuální podporu, kvalitu a sociální začlenění nelze realizovat ani simulovat. Velká instituce vždy segreguje lidi uvnitř od okolí, vztahů, místní komunity... V moderní sociální službě jsou pobytová zařízení komunitního typu – malá, dostupná, individualizovaná a místní a jen taková lze financovat z evropských fondů a dotací.

Česká realita je 63 tisíc lidí v ústavech

To v ČR se naopak proces deinstitucionalizace zastavil, stále existuje, je financováno, a dokonce vzniká velkokapacitní zařízení zejména pro seniory. Jejich výstavba a provoz jsou dotovány krajskými a místními samosprávami a systémově podporovány ze strany MPSV.

„Lidi žijících v pobytových zařízeních v ČR je 80 000, z toho 63 000 v zařízeních ústavního typu.“¹

Právě kraje hrají při plánování a rozvoji sociálních služeb významnou roli tím, že vytváří sítě sociálních služeb. Samy jsou však mimo jiné i zřizovatelem většiny velkokapacitních zařízení, a tak je předem jasné, jakým směrem jejich koncepce míří. Budovatelské úsilí politických představitelů, viditelné při přestřihávání pásek obrovských staveb, zdánlivě poskytuje důkaz o tom, že jim na lidech skutečně záleží a jejich situaci řeší.

Ví se o tom

Odborníci, rodiče i klienti ví, že se za zdmi ústavů takové věci dějí. Odborníci vědí, že současný systém a praxe inspekce kvality sociálních služeb to není schopni odhalit ani postihnout.

Kdo to zde mluví? Mohou za nedůstojné zacházení jen špatné pracovnice?

Co myslí Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, když říká, že: *„Selhávání jedinců při poskytování veřejných služeb jsme bohužel svědky pravidelně. (...) Tito zaměstnanci se ve veřejných službách vyskytují a vyskytovat budou.“* Máme se s tím smířit? Nikoliv.

JDI říká: „Jde o systém“. Velkokapacitní zařízení jsou ze své podstaty náchylná k porušování důstojnosti a práv jejich klientů a pro člověka (klienta i pracovníka) tak představují reálnou hrozbu. **I u pracovníků jde především o problém institucionality nikoliv individuality.**

Výzva ministryni práce a sociálních věcí a vládnoucím představitelům krajů

- přehodnoťte politiky a praxi MPSV i krajů zaměřené na podporu a výstavbu velkokapacitních domovů pro seniory (a další znevýhodněné lidi – se zdravotním postižením, s PAS, s duševním onemocněním)
- představte plán deinstitucionalizace v ČR – podpory znevýhodněných lidí a pečujících osob prostřednictvím komunitních služeb a transformaci velkokapacitních pobytových sociálních služeb

¹ Zpráva JDI, z. s. o lidech žijících v ČR v pobytových zařízeních, JDI z. s., 2018, http://jdicz.eu/wp-content/uploads/jdi_70vyroci.pdf

- představte účinnou a transparentní metodu kontroly – inspekce – sociálních služeb, která bude zohledňovat velikost zařízení jako riziko.

JDI, z. s. přispívá k žádoucím změnám – k rozvoji kvalitních, moderních a důstojnost lidí zachovávajících sociálních služeb.

V Praze 16.12. 2019